

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis
Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev
De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo**

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

Capvt II.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15617

Regalium origines ex arbitrio comminiscuntur.

IV. Neque verò paucis hac de re verbis agi potest, cum disputatio isthæc aliquot capita complectatur quæ in satis perplexa disquisitione versantur. Attamen argumenti nobilitas delicatiorum hominum, qui exactis disceptationibus anguntur, ingenii satisfacere poterit; præcipue cum illa tantum attingere velimus quæ necessaria sunt omnino ad Regalium cognitionem; dilatis in aliud tempus quæ absque piaculo, licet eruditionis plena, hinc omitti possunt.

V. Electionum canonicarum materies, quæ tam latè patet, hinc tamen delibanda est, quatenus regie auctoritatis sive assensus regij mixtionem olim admittebat. Vnde proficitur de Investituris, & quæ illas secuta sunt, sacerdotij & imperij controversis agendi necessitas. Fidei quoque ab Episcopis exacta, & Regibus præstita, injicienda mentio, cum illius beneficio Regalia effectus definant. Canonum quoque & legum publicarum constituta adducenda erunt, quibus vacantium sedium redditus Ecclesiæ aut successoribus olim reservati erant. Discutienda quoque erit feudaliu rerum recentiori jure introducta natura; quæ vassalli morte beneficij sive regalium redditus domino feudi addicit, donec hominij præstatione novus vassallus defungatur. Tum subnectendum quid ex eo jure præsumptum sit à Principibus in perceptione fructuum qui ad episcopatus vel abbatias vacantes pertinebant, quid à Conciliis posterioribus constitutum, quid regii edictis receptum, & senatus Parisiensis consultis decisum fuerit. Quibus omnibus disceptatis, aperiet sese juris istius regij quod Regaliam vocant origo. Vnde quisque colligere poterit quid de principali illa questione sentiendum sit, scilicet an coerceri debeat ad certas Ecclesias Regalia, vel ad regni istius universas porrigi.

C A P V T I I.

Synopsis.

I. In Episcopis constituendis vetus Ecclesia secuta est exemplum Apostolorum. Designatio persona olim ab iisdem fiebat à quibus consecratio. Describitur in aversione vetus forma electionum.

II. Antiquitas nihil clero & populo tribuit præter solum testimonium & consensum, electionem autem ipsam & iudicium Metropolitano & Episcopis provincialibus. Discrimen nullum erat inter clericum servatum & populum in testimonio dando.

III. Hæc opinio nova est. Ejus tamen ope

conciliari poterunt dua contraria sententia, de quibus multum digladiantur scriptores. Ex necessitate consensus populi manavit assensus regij necessitas.

IV. Episcopi provinciales accedebant ad Ecclesiam vacantem; & successorem deligebant plebe presente, cui relinquebatur facultas suffragandi vel resistendi electioni. Probatur ex Cypriano.

V. Hic usus descendit ex traditione divina, Quam modo accipiendum sit plebis testimonium & Episcoporum iudicium.

VI. Electionum Christianarum ritus illustrantur ex Lampridij loco valde illustri. Probatur iterum auctoritate Cypriani in arbitrio plebis positum fuisse an electum admittet vel recusaret.

VII. Ergo plebs quidem testimonium ferre poterat; sed tamen jus æquum cum Episcopis non habebat in electionibus. Refelluntur Novatores, qui Cypriani verba in diversum trahunt, ut electionum jura plebi vindicent.

VIII. Origenes presentiam populi requirit in ordinando Episcopo. Cur ita visum. Quid significent iis verbis, qui foris sunt, in prima Pauli epistola ad Timotheum.

IX. Clemens quoque Romanus docet Episcopos eligi ab Episcopis, sed gratos & acceptos debere illos esse fidelibus. Emendatur versio Juny Patricij.

X. Arbitrium electionum penes Episcopos fuisse avo Origenis patet ex Eusebio.

I. **P**RIMA illa pars aggredienda est quæ canonicas electiones & regiam cum illis progressu temporis admittam potestatem respicit. In Episcopis constituendis petitam ab exemplo Apostolorum formam secuta est vetus Ecclesia; quæ in personæ designatione & ejus postea consecratione per manus impositionem versabatur. Quæ duæ actiones ab ipso Ecclesiæ exordio usque ad hanc ætatem in Oriente, & usque ad quartum seculum in Occidente, conjungi solebant; adeo ut, quem admodum fieri solet in actibus legitimis qui neque diem recipiunt nec conditionem, designatio ab iisdem fieret à quibus ipsa consecratio. Episcopi scilicet in unum collecti promovendæ personæ vitam antea actam ejusque merita discutiebant, & probatam ordinabant. Sed in personæ deligendæ examine, vacantis Ecclesiæ clerum & populum interrogantes, eorum testimonia exquirebant, atque consensum præstolabantur, ne invitis obruderetur Episcopus. Itaque desideria & vota cleri atque populi necessaria quidem erant ut in pace fieret ordinatio; sed vis & supremum arbitrium electionis penes Episcopos erat uniuscujusque provinciæ. Harum promotionum ordo deinde per canones apertius explicatus est, ad vitandam scilicet, quæ frequenter accidebat, ex Episcoporum absentia in deligendis personis moram longiorem & in examine faciendo perturbationem. Electiones itaque in occidentali

Ecclesia separari cœperunt à confirmatione, & hæc ab ordinatione sive consecratione. Tunc clero civitatis, cum consensu populi, electio futuri Episcopi tributa est; & Metropolitanorum cognitioni, unâ cum Episcopis suæ provinciæ, decreti de electione facti reprobatio vel confirmatio reservata. Quod jus ad solum deinde Metropolitanum posterioribus canonibus translatum est ob synodorum infrequentiam.

II. Ceterum si negotium istud referatur ad primam originem, morumque veteris Ecclesiæ & antiquorum canonum ratio habeatur, constans est illa sententia quæ solum testimonium & consensum designandi Episcopi clero & populo tribuit, ipsam verò designationem sive electionem & iudicium Metropolitanum unâ cum synodo provincialium Episcoporum. In quo testimonio dando non reperio discrimen aliquod constitutum à veteribus inter clerum civitatis & populum. Aequo enim jure hac in parte utebantur, & utriusque consensus ad suscipiendum Episcopum expectandus erat. Totâ quippe, ut jam dixi, auctoritas erat penes Episcopos, & præcipuè penes Metropolitanum, qui rebus gestis τὸ χῆρος adhibebat, ut loquitur synodus Nicæna.

III. Non me latet quin plerisque nova videri possit hæc opinio, & fortasse ob novitatem periclitari. Sed si animo sincero expendatur, ut vera esse testimonio prolatis statim demonstrabitur, sic ex duabus oppositis conflata, ambarum auctoritate fulciri poterit. Duæ etenim sunt hac in disputatione præcipuæ sententiæ. Altera plebem à jure electionum remotam semper fuisse docet, solo relicto illi testimonio & voto, clero autem civitatis electionem in solidum tributam. Altera docet jus æquum semper fuisse clero & populo in electionibus, idque jure apostolico & veterum patrum testimonio niti. Nos verò nec clero civitatis nec populo jus merum electionis olim competivisse asserimus, sed solis Episcopis provinciæ, qui testimonio atque consensu cleri & populi in persona eligenda utebantur. Postea jus electionis clero, cum populi consensu, in Occidente communicatum est; donec populus ab eo jure seclusus est. Ex necessitate consensus populi in electionibus manavit assensus regij necessitas, qua de re postea differendum erit.

IV. Definitionis nostræ probationem ex testimoniis veterum patrum & synodorum petemus. Qui luculentius ista explicuit proferendus est Cyprianus epistola LXXVIII. Diligenter de traditione divina & apostolica observatione servandum est & tenendum quod apud

nos quoque & sæpe per universas provincias tenetur, ut ad ordinationes rite celebrandas, ad eam plebem cui prepositus ordinatur, Episcopi ejusdem provinciæ proximi quique conveniant, & Episcopus deligatur plebe præsentē, quæ singulorum vitam plenissime novit, & uniuscujusque actum de ejus conversatione perspexit. Quod & apud vos factum videmus in Sabini college nostri ordinatione, ut de universæ fraternitatis suffragio, & de Episcoporum qui in præsentia convenerant, quique de eo ad vos literas fecerant, iudicio, episcopatus ei deferretur, & manus ei in locum Basilidis imponeretur. Locus est insignis: unde discimus ex more ubique sæpe recepto Episcopos provinciæ ad Ecclesiam vacantem accedere solitos, & plebe præsentē successorem deligere. Designandæ personæ actus discutiebantur publicè; & plebi facultas relinquebatur suffragandi vel renitendi. Sed iudicium & electionis arbitrium integrum erat penes Episcopos præsentēs, ut disertè docent verba ultima de ordinatione Sabini in Hispaniis facta.

V. Ex divina traditione hunc usum elegantè trahit Cyprianus, nempe ut plebe præsentē Episcopi præpositos deligant: idque probat ex factis Moysi, qui jubetur exuere Aaronem stola pontificia, eamque filio ejus Eleazaro imponere coram omni synagoga, juxta versionem Septuaginta interpretum: *Coram omni synagoga jubet Deus constitui sacerdotem; id est, instruit & ostendit ordinationes sacerdotales non nisi sub populi assistentis conscientia fieri oportere; ut plebe præsentē vel detegantur malorum crimina, vel bonorum merita prædicentur, & sit ordinatio iusta & legitima quæ omnium suffragio & iudicio fuerit examinata. Quæ verba distributivè sunt accipiendâ; ut suffragium sive testimonium pertineat ad plebem, quæ testimonio suo præponendis suffragatur, vel malorum detegendo crimina, vel bonorum merita prædicando; iudicium verò ad Episcopos, ut superius monui ex eodem Cypriano. Dicitio suffragij approbationem significat in iure & apud alios auctores.*

VI. Ex Lampridio in vita Alexandri Severi illustrari potest electionum Christianarum ritus, & quæ populi partes in eis essent apertissimè explicari juxta mentem Cypriani: *Vbi aliquos voluisset (Alexander) vel rectores provinciis dare, vel prepositos facere, vel procuratores, id est, rationales ordinare, nomina eorum proponebat, hortans populum ut si quid haberet criminis, probaret manifestis rebus; si non probasset, pœnam subiret capitis. Dicebat, quæ grave esse, quum id Christiani & Iudæi facerent in prædicandis sacerdotibus qui ordinandi sunt, non fieri in provincialium rectoribus, quibus*

& fortuna hominum committerentur & capita. In Christianorum ergo electionibus Episcopi promovendum per literas populo proponebant, aliquando in antecessum, ut factum in ordinatione Sabini, vel integram rem Concilio futuro reservabant, quando ad civitatem, cui præficiendus erat sacerdos, Episcopi accedebant. Tunc vel ipsi aliquem proponebant, vel à clero & plebe propositum, susceptis publicè testimoniis assistentis populi, electionem perficiebant. Propterea cum plebis testimonio maximè niteretur electionum gerendarum ratio, Cyprianus eam hortans ut à peccatore præposito suo discedat, nec sibi blandiatur quasi immunis à contagione delicti esse possit cum sacerdote peccatore communicans, addit: *Cum ipsa maximè habeat potestatem vel eligendi dignos sacerdotes, vel indignos recusandi: quia scilicet illius testimonio stant præcipuè vel cadunt præponendi.*

VII. Præter veteris testamenti auctoritatem Cyprianus quoque loca duo Actuum adducit, ut probet plebis de testimonio ferendo potestatem, non autem jus æquum cum Episcopis, in agendis electionibus, ut quidam verba Cypriani detorqueant: *Quod postea secundum divina magisteria observatur in Actis Apostolorum, quando de ordinando in locum Iudæ Episcopo Petrus ad plebem loquitur. Surrexit, inquit, Petrus in medio dicenium. fuit autem turba in uno. Nec hoc in Episcoporum tantum & Sacerdotum sed & in Diaconorum ordinationibus observasse Apostolos animadvertimus, de quo & ipso in Actis eorum scriptum est: Et convocaverunt, inquit, illi duodecim totam plebem discipulorum, & dixerunt eis. Quod utique idcirco tam diligenter & cautè convocata tota plebe gerebatur, ne quis ad aliud ministerium vel ad sacerdotalem locum indignus obreperet.* Non est hic uberius disputatio instituenda de locis istis, ex quibus Novatores electionum jura plebi vindicare solent; cum ex Cypriani verbis, quibus illi maximè nituntur, manifestè constet plebem ab Apostolis, qui Ecclesiæ rectores erant, ad hoc convocatam ut eorum testimonio de præficiendorum meritis fides fieri posset. Ceterum ipsa rerum summa penes Apostolos erat. In primo quippe exemplo Petrus pro jure suo substituendum aliquem Iudæ edicit. Nec dubium quin ipse cum Apostolis duos illos constituerit, ut per sortes Dei voluntas de altero eligendo exploraretur. Ex mandato Apostolorum fideles inquirunt quinam essent apti ministerio: *Ἐπισκέψατε οὖν, ἀδελφοί, αἱδέας ἐξ ὑμῶν μαρτυροῦμένους: Considerate, fratres, viros qui testimonium habeant eorum quibuscumque vixere. Qua ratione*

etiam Paulus Timotheum, licet sibi valde notum, Evangelistæ munere ornavit post testimonia eorum quibuscumque vixerat Lystris & Iconij: *ὅς ἐμαρτυρεῖτο ὑπὸ τῶν ἐκείνων ἁγίων & ἰσθίων ἀδελφῶν.* AA. 11.

VIII. Eadem fuerat mens Origenis homilia sexta in Leviticum: *Licet Dominus de constituendo Pontifice præcepisset, & Dominus elegisset, tamen convocatur & Synagoga. Requiritur enim in ordinando sacerdote & presentia populi; ut sciant omnes & certi sint quia qui præstantior est ex omni populo, qui doctior, qui sanctior, qui in omni virtute eminentior, ille eligitur ad sacerdotium; & hoc adstante populo, ne qua postmodum retractatio cupiam, ne quis scrupulus resideret. Hoc est autem quod & Apostolus præcepit in ordinatione sacerdotis: Oportet autem illum & testimonium habere bonum ab his qui foris sunt. Patet itaque ex Origene populi præsentiam adhiberi ut sciat unusquisque omnia rectè atque ordine geri, & testimonium ferre possit de conversatione ejus de quo agitur. Ad quod probandum adducit locum Pauli in 1. Timoth. c. 3. ubi qui foris sunt significant eos qui non erant in Ecclesia. Argumentum ducitur à minori; ut notatur etiam in scholiis ex Chrysostomo: *Si enim ex iis qui foris sunt, quanto magis à fratribus: εἰ γὰρ ἄπο τῶν ἔξωθεν, πολλῶ μᾶλλον ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν.**

IX. Origenem Cyprianumque præmissi, quoniam rerum gerendarum ordinem præfaciunt, & vicem commentarij præstare possunt illustri Clementis Romani loco petito ex genuina ejus epistola, à veteribus tantopere commendata, quam Iunius Patricius ex codice MS. publicavit. Docet ille constitutum ab Apostolis, ad prævertendas quæ de episcopatu obtinendo exorturas prævidebant dissensiones, ut Episcopi in demortuorum locum ab ipsis Apostolis vel postea à claris & celebribus viris substituantur, gratum sibi hoc esse restante universæ Ecclesiæ. Iudicio itaque & delectu eorum qui principem in Ecclesia locum tenent, id est, Episcoporum, dantur Ecclesiis Episcopi, ex Apostolorum instituto, sed qui sint grati & accepti fidelibus. Alioqui ni præcipua & summa esset in his delectibus Episcoporum auctoritas, discordiis in Episcopo eligendo Ecclesia quateretur adversus Apostolorum propositum. Hæc sunt Clementis verba: *οἱ ἀπίστολοι ἡμεῖς ἔγραψαν διὰ τοῦ κλεινοῦ ἡμεῖς Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι εἰς ἐξ ὑμῶν οὐδέ τις ἐπισημοῦς ἢ ἁπιστοπῆς. διὰ ταῦτα οὐκ αἰτίας, παρρησιασιν εὐληφότες τελείας, κατέστησαν τοὺς παρρησιασιν, & μετὰ τὸ ἁπλοῦς δεδωχασιν, ὅπως ἐαυτοῦ μισθῶσιν, διαδέξοντα ἑταροὺς δεδωκίμασιν οὐκ ἀδελφῶν τῶν ἀπίστολων αὐτῶν &c. Καταστάσεις οὐ*

Επειτα, ἡ μετὰ τὸ ἕρπον ἡγομένη ἀνὰ πάντας, συνέδοκον ἡ ἐκκλησίας πόντος. Apostoli nostri per Iesum Christum Dominum nostrum cognoverunt contentionem de nomine episcopatus futuram. Propter hanc itaque causam perfecta presentia predicti, constituerunt predictos (Episcopos nimirum) & deinceps formam dederunt ut iis defunctis probati alij viri in eorum ministerium succederent &c. ab illis vel deinceps ab alijs viris celeberrimis constituti, universa Ecclesia sibi gratum esse testante.

X. Penes Episcopos arbitrium electionum stetit quondam docet quod Origenis tempestate Hierosolymis accidit. Etenim cum Narcissus Hierosolymorum Episcopus se in locum desertum subduxisset, neminique compertum esset quod se recepisset, visum est his qui finitimis Ecclesijs praeerant ut alterum Episcopum crearent, qui Dius vocabatur: ὁ δὲ τῶν τοῦ ἁγίου ὁμολογῶν ἐκκλησιῶν ἀρχιεπισκοπῶν, ἐφ' ἑτέρου μετὰ τὸν ἐπισκόπου χειροτονίας, Διὸς ἰούτου ὄνομα ἦν. apud Eusebium lib. VI. cap. XIX.

CAPVT III.

Synopsis.

I. Canon quartus Nicænis χρονοῖς Episcopi tribuit Metropolitanam unam cum Episcopis provincia. Zonaras & Balsamo existimant eo canone in Episcopos translatum esse jus electionis quod antea populis compete-
bat. De sola autem manuum impositione heic agi scripsit Franciscus Florens.

II. Auctoris sententia est, heic agi de utraque actione eligendi & consecrandi, & utramque heic & alibi χρονοῖς vocabulo significari.

III. Post mortem Episcopi, Metropolitanus & Episcopi provinciales ad sedem vacantem accedebant, ibique in synodo electionem & ordinationem celebrabant. Probat ex Concilio Antiocheno & Laodiceno.

IV. Jus itaque Episcoporum canone firmatum est, quod pertinet ad populum, consuetudini relictum. Quid iudicij vocabulo intelligat canon Laodicenus.

V. In synodo ad celebrandam ordinationem coacta adesse debebant omnes Episcopi provincia, vel saltem tres, ceteri enim consensum suum scripto dabant.

VI. Synodus illa habebatur in civitate sedis vacantis, ne clerus & populus civitatis arcerentur a communione electionis.

I. **V**SUS ille in Ecclesia jamdiu receptus, à synodo Nicæna sancitus est canone quarto, quo Episcopi χειροτονία Metropolitanam unam cum provinciæ Episcopis committitur. Ambigua vocis hujus Græcæ significatio Zonaram & Balsamonem induxit ut eam de electione hinc interpretarentur, & scriberent electionum jura, quæ olim populis commissa erant, in Episcopos hoc canone transcripta fuisse. De sola autem impositione manuum hinc agi scripsit Ante-

cessor eruditissimus Franciscus Florens ad Tit. VI. de electione, ex Dionysij interpretatione, qui χειροτονία hinc vertit ordinationem: Episcopum convenit maximè quidem ab omnibus qui sunt in provincia Episcopis ordinari. Si autem hoc difficile fuerit, aut propter instantem necessitatem, aut propter itineris longitudinem, tribus tamen in idipsum omnimodis convenientibus, & absentibus quoque pari modo decernentibus, & per scripta consentientibus, tunc ordinatio celebretur. Firmitas autem eorum quæ geruntur per unamquamque provinciam Metropolitanam tribuitur Episcopo.

II. Nos verò certum existimamus hinc agi de utraque actione eligendi & consecrandi, quæ χειροτονία sive ordinationis nomine hinc & passim significatur: qui duo actus olim inter se cohærebant, ut monui supra. Alioqui si de sola manuum impositione ageretur, cur tam anxie decernitur de synodo habenda, de illius judicio, de contentione inter Episcopos, de plurium sententia sequenda?

III. Porro ad vacantem Ecclesiam ordinandam synodus provinciæ veteri instituto cogebatur à Metropolitanam in sede vacante celebranda, quæ præficiendum eligebat clero civitatis & plebe præsentem atque consentiente, electumque consecrabat. Neque enim primis illis seculis cleri vel populi postulatio jus aliquod dabat, sed ejus tantum ratio habebatur ab Episcopis, nisi ipsorum judicio alius idoneior præferendus esset: de quo, quemadmodum & de propositis à plebe, Metropolitanus cum synodo sua provinciali judicabat. Synodum vocavi hunc Episcoporum conventum, juxta canonem XI. synodi Antiochenæ, qui canonem Nicænum designat & interpretatur: Episcopus præter sententiam Metropolitanam nullo modo ordinetur. Mox: Et ita sub plurimorum vel præsentia vel decreto ordinatio celebretur. Omnium enim, si fieri posset, vel saltem plurium Episcoporum præsentiam desiderabat.

Idem ordo constituitur etiam canone XIII. Laodiceno: *VI* Episcopi, judicio Metropolitanorum & eorum Episcoporum qui circumcirca sunt, provehantur ad ecclesiasticam potestatem, ij videlicet qui plurimo tempore probantur tam verbo fidei quam recte conversationis exemplo. Hunc canonem de electionibus disertè interpretatur Martinus Bracarenfis, & ex eo Hincmarus.

IV. Ex quibus canonibus apertè conficitur Episcoporum promotionem judicio synodi plenissimè permissam. Et ne consultatio quæ cum clero & plebe habenda est, auctoritate canonis fulta, contumaces redde-

* sic videnda non sunt, ut fecit Iunius, descriptas officiorum vicariis reliquerunt.